

“ไฟใต้ ไครจุด ไครโหมม”

สมบูรณ์ สุขสำราญ

ราชบัณฑิต สำนักธรรมศาสตร์และการเมือง

ราชบัณฑิตยสถาน

สมชัย บวรกิติ

ราชบัณฑิต สำนักวิทยาศาสตร์

ราชบัณฑิตยสถาน

จำเรียง จันทรประภา*

คำสำคัญ : ไฟใต้

เหตุการณ์ร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ไม่เพียงก่อวิกฤติ
ทางการเมืองและเศรษฐกิจ ยังสร้างความโกลาหลยุ่งยาก
ให้วงการแพทย์และสาธารณสุขเป็นอย่างมาก

บทความนี้เสนอในรูปแบบวิจารณ์หนังสือ “ไฟใต้ ไครจุด ?” เรียบเรียงโดย คอยลิน อัลวาร์ และ สุกลักษณ์ กาญจนขุนดี (สุวัฒน์ กิขุนทด เป็นบรรณาธิการ) ความหนา ๑๙๘ หน้า พิมพ์ครั้งแรก พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ โดยสำนักพิมพ์อินโดไชน่า พับลิชซึ่งกรุงเทพฯ ราคา ๑๕๐ บาท ข้อมูลท้ายเล่มแจ้งว่าผู้เรียบเรียงเป็นสื่อมวลชนที่คร่ำงาน เป็นคนไทยมุสลิม ?

ชื่อหนังสือชวนอ่าน เพราะทำให้สนใจใคร่รู้ว่าใครเป็นผู้จุด และเพื่ออะไรกัน อ่านจบหลายเที่ยว พออนุมานได้ว่าใครเป็นฝ่ายจุด และใครช่วยโหมเครื่องหมายปรีศนี (?) มีหรือไม่มีหลัง “ไครจุด” ให้ความหมายต่างกัน ถ้า

ไม่มีเครื่องหมายแสดงรู้ชัดว่าไครจุด หากมีเครื่องหมายแสดงว่ายังบอกไม่ได้แน่

ก่อนจะวิจารณ์เนื้อหาต้องขอชมว่า หนังสือเล่มนี้เขียนให้อ่านได้สะใจนักต่อสู้อาวมุสลิม (รวมผู้เรียบเรียง ?) แต่ไม่รวมคนไทยมุสลิม ที่ไม่ต้องการการกล่อมเกลาจิตวิญญาณเพราะทุกคนดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขแล้วตามอัตภาพ หนังสือเล่มนี้จะมีประโยชน์เชิงประวัติศาสตร์มาก ถ้าผู้เรียบเรียงอ้างอิงเอกสารในรูปแบบสากลที่ผู้อ่านสามารถไปค้นหาอ่านยืนยันได้ ตัวอย่างการอ้าง...” (อิบรอฮีม ชุกรี “ประวัติศาสตร์ราชอาณาจักรมลายูปัตตานี”) ในหนังสือหน้า ๒๑ โดยไม่แจ้งสำนัก

พิมพ์และปีที่ตีพิมพ์ คงจะไปค้นหาอ่านได้ยาก

* กองธรรมศาสตร์และการเมือง ราชบัณฑิตยสถาน

บทที่ ๑ รากเหง้าแห่งความขัดแย้ง

เนื้อหาจัดไว้ใน ๓ กรอบหัวข้อ (๑) ปัตตานีนครแห่งสันติ (๒) เชื้อไฟในประวัติศาสตร์ และ (๓) อวสานนครรัฐปัตตานี

ภายใต้หัวข้อ *ปัตตานีนครแห่งสันติ* ผู้เรียบเรียงเล่าตำนานจังหวัดปัตตานี แม้จะไม่อาจยืนยันความถูกต้องเท็จจริงได้ก็อ่านสนุก เรื่องสงคราม (หรือ *ไฟใต้*) นั้นมีนัยว่า เริ่มเมื่อสุลต่านมูฏอฟาร์ ซาร์ สุลต่านของนครปัตตานี ดารุสสลาม ที่มีกองทัพที่เข้มแข็งยกกองทัพเรือ ๒๐๐ ลำไปตีกรุงศรีอยุธยา ในสมัยสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ ขณะกำลังทำศึกติดพันอยู่กับพม่า โดยใช้แผนลวงทำที่จะช่วยรบกับพม่า แต่กลับก่อกบฏบุกเข้าไปในพระบรมมหาราชวัง จนสมเด็จพระมหาจักรพรรดิต้องเสด็จลงเรือหนี เหตุการณ์นี้ได้แสดงชัดถึงความไม่ซื่อและความไม่จริงใจ (ในเชิงอรรถหน้า ๑๓ อ้างตำนานของปัตตานีว่า เป็นการทำสงครามกัศกัศรีแสดงถึงความอาฆาตแค้นจากเหตุฝังใจที่ไม่ได้รับการต้อนรับอย่างสมพระเกียรติเมื่อครั้งเสด็จไปเจริญสัมพันธไมตรีกับกรุงศรีอยุธยา) จุดนี้น่าจะนับได้ว่าเป็นจุดเริ่ม *ไฟใต้* ที่ฝ่ายปัตตานีก่อขึ้น (หรือเป็นจุดโหม ถ้าเคยมีการจุดก่อนหน้านี้อแล้ว) ดังนั้นเมื่อผนวกเข้ากับความขัดแย้งภายในอาณาจักรปัตตานีเอง ที่มีศึกชิงบัลลังก์และการทำสงครามกับหัวเมืองใกล้เคียงเป็นประจำ ชื่อกรอบจาก *ปัตตานีนครแห่งสันติ* ควรเปลี่ยนเป็น *ปัตตานี*

นครแห่งกลียุค

อ่านจบตอนนี้แล้วผู้วิจารณ์เกิดความคิดว่า หากปัตตานีไม่ยกทัพไปก่อความสงบซ้ำเติมไทยในขณะที่กำลังวุ่นวายทำศึกติดพันอยู่กับพม่า กรุงศรีอยุธยาอาจไม่พ่ายพม่าจนเสียกรุงครั้งที่ ๑ ใน พ.ศ. ๒๑๑๒

ในกรอบ *เชื้อไฟในประวัติศาสตร์* ผู้เรียบเรียงเสนอข้อมูลที่เป็นไฟแห่งความอาฆาตแค้นกระพือโหมไฟความรู้สึกได้ระดับหนึ่ง โดยอ้างการรุกรานของสยามครั้งแล้วครั้งเล่า และที่ร้ายแรงสุด ๆ เป็นข้อความ “หลังจากสยามยึดปัตตานีได้แล้ว กองทัพสยามได้กระทำทารุณกรรมอย่างหนักต่อเด็ก สตรีและคนชราชาวปัตตานี โดยการจับมัดเข้าด้วยกัน แล้วสั่งฝูงช้างเหยียบจนตาย” (หน้า ๑๗) อ่านแล้วไม่ปักใจเชื่อนัก เพราะไร้เหตุผล ที่การกระทำเป็นลักษณะบ้าคลั่งแบบชาวโรมันยุคซีซาร์ มากกว่าที่จะเป็นการกระทำของคนป่าเถื่อนเลวร้าย ซึ่งมักจะกระทำในรูปแบบปล้นฆ่าหรือจุดคร่าข่มขืนมากกว่า ดังนั้น เรื่องเล่าของนายวานิชองักฤษเซอร์ฟรานซิส ไลจด์ นั้นสมควรจะได้อ่านเอกสารยืนยันเหตุการณ์ที่ไม่น่าเกิดขึ้น ส่วนการกวาดต้อนเชลยสงครามเข้ากรุงเทพฯ เป็นเรื่องที่เป็นไปตามกติกาสงบในยุคนั้น การสู้รบระหว่างรัฐบาลไทยกับปัตตานีต่อมาอีกหลายครั้งก็เป็นเรื่องธรรมดาของการตีรณเพื่อเอกราช

ข้อมูลที่บรรยายไว้ในกรอบ *อวสานนครรัฐปัตตานี* มี ๒ ส่วน ส่วนหนึ่งยังเป็นเรื่อง *เชื้อไฟใต้* อยู่ดี เช่น ประเด็นขัด

แย้งทางภาษาและศาสนา และการถูกบีบบังคับด้วยกฎหมายบางอย่างที่ไม่เหมาะกับวัฒนธรรมท้องถิ่น ประกอบกับพฤติกรรมแข็งกร้าวอย่างสุดขั้วของข้าราชการไทยบางคน เช่น บังคับให้ชาวเมืองกราบไหว้พระพุทธรูป แต่ส่วนที่นำไปสู่อวสานของรัฐปัตตานีที่แท้จริง เป็นเรื่องของความตื้นร้นต้องการอิสรภาพเพื่อความเป็นใหญ่ และยินดีสมัครใจเป็นข้าเมืองขึ้นของนักร้องอาณานิคมชาติตะวันตกมากกว่าจะอยู่ร่วมในภูมิภาคเดียวกันกับสยามอย่างสันติ ผลสุดท้ายเมื่อระเบียบการบริหารราชการแผ่นดินของสยามในลักษณะมณฑลเปลี่ยนเป็นเมืองใน พ.ศ. ๒๔๔๙ จึงเป็นอวสานของรัฐปัตตานี

บทที่ ๒ นโยบายชาตินิยมกับการต่อต้านของชาวมุสลิม

เนื้อหาความในบทนี้แบ่งเป็น (๑) หลักรัฐประศาสนนโยบายในสมัยรัชกาลที่ ๖, (๒) ลัทธิชาตินิยมของจอมพล ป. พิบูลสงคราม และ (๓) หะยีสุหลงกับการเคลื่อนไหวของกลุ่มชาตินิยม

กรอบ *หลักรัฐประศาสนนโยบายในสมัยรัชกาลที่ ๖* คอยลิน อันวาร์ กล่าวถึงการบริหารบ้านเมืองในสมัยรัชกาลที่ ๖ ว่า มีการปรับปรุงให้เกิดการปลุกฝังให้ประชาชนสำนึกในหน้าที่อันพึงมีต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ และมีการปลุกใจประชาชนให้มีความรักชาติ มีความรู้สึกด้านชาตินิยม ความขัดแย้งต่าง ๆ ที่นำไปสู่การต่อต้านหลายครั้งจึงเป็นเรื่องที่ทางฝ่ายปัตตานีไม่พอใจที่ต้องไปอยู่

ใต้การปกครองของสยาม ซึ่งได้นำไปสู่การต่อต้านของประชาชนในพื้นที่ใน พ.ศ. ๒๔๖๕ และ พ.ศ. ๒๔๖๖ มีการลุกฮือต่อต้านรัฐบาล และเผาสถานที่ราชการหลายแห่ง ซึ่งเป็นผลจำเป็นใช้หลักประศาสนโยบายบริหารราชการมณฑลปัตตานี โดยความเห็นชอบของรัชกาลที่ ๖ ทำให้ความขัดแย้งในปัตตานีลดความรุนแรงลง

ลัทธิชาตินิยมของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ในยุคนี้เป็นนโยบายรัฐนิยมด้านการแต่งกาย และศาสนา ซึ่งเป็นความขัดแย้งทางด้านวัฒนธรรมและศาสนาต่อประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างรุนแรง ทำให้สถานการณ์ตึงเครียดในชายแดนภาคใต้หวนกลับมาอีก นอกจากนั้น นโยบายที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชนใน ๓ จังหวัดภาคใต้ เช่น การห้ามเรียกประชาชนคนไทยตามเชื้อชาติ ศาสนาไม่ให้เรียกว่าคนไทยอิสลาม ไทยพุทธ ไทยคริสต์ การกำหนดมาตรฐานพลเมืองดีซึ่งแตกต่างจากความเชื่อและการยึดถือของประชาชนเป็นบรรทัดฐานของคนดีในทัศนะของอิสลาม การบังคับการแต่งกายให้คนไทยมุสลิมผู้ชายนุ่งกางเกง และผู้หญิงนุ่งกระโปรงสวมหมวก เพื่อแสดงวัฒนธรรมสูงส่งทัดเทียมอารยประเทศ ผู้ที่ขัดขืนก็ถูกตำรวจจับปรับ ในกรอบนี้ อาจพิจารณาถึงความได้วาระรัฐบาลไทยเป็นฝ่ายเติมเชื้อไหมไฟใต้ขึ้นอีกระดับหนึ่ง

กรอบ “**หะยีสุหลง**” **กับการเคลื่อนไหวของกลุ่มชาตินิยม** มีเนื้อความเกี่ยวกับกระแสแนวชาตินิยมใน

โลกมลายูในภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้ ในช่วงกลางคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ ที่อาศัยสังคมศาสนาเป็นปัจจัยทางยุทธศาสตร์ หัวหอกในภาคใต้ของไทยโดยเฉพาะที่ปัตตานี มีหัวหอกเป็นกลุ่มโต๊ะครูนักศาสนาทั้งที่อาศัยในเมกะและในคาบสมุทรมลายูได้รวมตัวกันจัดตั้งสมาคมขึ้น แล้วแทรกซึมเข้าไปในปัตตานีอย่างลับ ๆ ในปัตตานีเองก็มีสมาคม “สมำตปัตตานี” หรือ “อุดมการณ์ปัตตานี” โดยมีหะยีสุหลง โต๊ะมีนา นักปราชญ์อิสลามและครูสอนศาสนาเป็นประธานสมาคม [ท่านผู้นี้เป็นบิดาของนายเด่น โต๊ะมีนา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ของจังหวัดปัตตานีหลายสมัย] ซึ่งมีบทบาททางการเมืองโดดเด่นมากในสมัยนั้น และเป็นผู้เสนอข้อเรียกร้องต่อรัฐบาลเกี่ยวกับการปกครองคนมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในรูปแบบการปกครองพิเศษ (ผู้เรียบเรียงกล่าวว่าไม่ใช่การแบ่งแยกดินแดน) ซึ่งทางราชการถือว่าขัดต่อระบบการปกครองของประเทศ แต่เป็นที่น่าเสียดายที่ทางฝ่ายปกครองไม่ได้ดำเนินการอย่างรอบคอบนุ่มนวล แสดงความจริงใจต่อการแก้ปัญหา กลับถืออำนาจพลิกผันความเป็นจริงก่อให้เกิดความขัดแย้งและแข็งขืน ท้ายที่สุดหะยีสุหลงและพวกก็ถูกจับ และสูญหายไปทั้งคณะ โดยมีกระแสข่าวว่าถูกจับฆ่าถ่วงน้ำ ในช่วงนั้นยังมีเหตุการณ์ปราบปรามชาวบ้านหลายครั้งที่รุนแรงที่สุดคือการปราบปรามกบฏดุซงญอที่เป็นชาวบ้านดุซงญอ (ปัจจุบันอยู่ในอำเภอจะแนะ จังหวัดนราธิวาส) ใน

วันที่ ๒๖-๒๘ เมษายน พ.ศ. ๒๔๙๑ กล่าวกันว่ามีผู้เสียชีวิตประมาณ ๔๐๐-๖๐๐ คน และหลบหนีเข้าไปอยู่ในเขตมาเลเซียอีกประมาณ ๒,๐๐๐-๔,๐๐๐ คน ในช่วงนี้มีชาวบ้านสามารถ เอี่ยม วิโรจน์ ส.ส. มุสลิม จังหวัดนราธิวาส ถูกยิงเสียชีวิตอย่างมีเงื่อนงำ โดยกล่าวหาว่าถูกอำนาจรัฐสังหารปิดปาก

เหตุการณ์ร้ายต่าง ๆ ในภาคใต้ที่กล่าวมา หากมีหลักฐานเป็นจริงตามบรรยายในหนังสือเล่มนี้ ก็เป็นประวัติศาสตร์ที่สำคัญตอนหนึ่งของคนไทยมุสลิมในภาคใต้ และคงจะเป็นเชื้อเพลิงส่วนหนึ่งที่กระพือไหมไฟใต้ให้ลุกโชนอยู่ในขณะนี้ ผู้วิจารณ์รู้สึกแปลกใจที่หนังสือเล่มนี้สามารถผ่านการพิจารณาของเจ้าหน้าที่การพิมพ์ออกจำหน่ายในช่วงที่กำลังมีเหตุการณ์ตึงเครียดอยู่ในภาคใต้ในขณะนี้ เพราะข้อความหลายตอนในหนังสืออาจเป็นผลร้ายต่อการเมืองฝ่ายรัฐ หากเรื่องราวในกรอบนี้มีมูลก็น่าจะวินิจฉัยว่าทั้งฝ่ายปกครองและประชาชนช่วยกันเติมเชื้อไหมไฟใต้

บทที่ ๓ ขบวนการต่อสู้ของชาวมุสลิมภาคใต้

บทนี้ตั้งไว้ ๓ หัวข้อย่อย (๑) กำหนดกลุ่มแบ่งแยกดินแดน, (๒) การต่อสู้ในแนวสันติวิธี : ประท้วง ๔๕ วัน ที่ปัตตานี และ (๓) การประท้วงฮิญาบ : กรณีนักศึกษาวิทยาลัยครูยะลา

ในกรอบ **กำหนดกลุ่มแบ่งแยกดินแดน** มีข้อความที่ตอกย้ำเพิ่มความเคียดแค้นให้คนมุสลิมชิงชังรัฐบาล และได้ช่วยชี้แนะอุดมการณ์ต่อต้านรัฐ

โดยการถวายชีวิตที่รับการสรรเสริญตามคำสอนทางศาสนา ฝ่ายก่อการร้ายอาจนำข้อความที่เรียบเรียงในหนังสือไปใช้ล้างสมองปลุกกระดมคนมุสลิมยุ่งให้เพิ่มอคติต่อรัฐบาล

ในกรอบ **การต่อสู้ในแนวสันติวิธี : ประท้วง ๔๕ วันที่ปัตตานี** มีการบรรยายถึงเหตุการณ์ประท้วงที่ปัตตานี ที่เริ่มจากนายอำเภวยูไซยะ ผู้นำในท้องถิ่นนำเรื่องทหารนาวิกโยธินสังหารหมู่ชาวบ้าน ๕ ศพไปปรึกษากลุ่มนักศึกษามุสลิมที่มีชื่อว่า “กลุ่มสลาดัน” อันเป็นสาเหตุนำไปสู่การชุมนุมประท้วงครั้งใหญ่ของชาวมุสลิมในตอนเช้าของวันที่ ๑๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๘ ที่ได้ถุนหน้ามุขศาลากลางจังหวัดปัตตานี มีการปราศรัยโจมตีนโยบายการปกครองของรัฐบาลว่าอยู่ดีธรรม และไม่มีความจริงใจต่อประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๘ มีผู้ประท้วงเพิ่มขึ้นนับหมื่นคน ตกช่วงค่ำมีผู้โยนระเบิดและยิงปืนเข้าใส่ฝูงชนทำให้มีผู้เสียชีวิต ๑๒ คน พร้อมกับโฆษณาชวนเชื่อขมขื่นตามมะหฺมุด อับดุล ลาเตะ และผู้บาดเจ็บจำนวนหนึ่ง ในวันรุ่งขึ้นประชาชนได้ตั้งกลุ่มประท้วงขึ้นที่มีสียดกลางปัตตานี ซึ่งดำเนินต่อเนื่องนานถึง ๔๕ วัน มีจำนวนประชาชนเป็นเรือนแสน การประท้วงครั้งนี้อยู่ในช่วงรัฐบาลของ ฯพณฯ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช แกนนำกลุ่มประท้วงที่มีชื่อว่า “ศูนย์พิทักษ์ประชาชน” ได้เรียกร้องให้นายกรัฐมนตรีเดินทางลงไปพบประชาชนเพื่อเจรจากับปัญหาตามข้อเรียกร้อง

รวม ๖ ข้อ แต่ได้รับการปฏิเสธด้วยถ้อยคำที่ทิ่มแทงใจมุสลิมว่า “ถ้าจะไปเยี่ยมมุสลิมที่ประท้วงอยู่ที่ปัตตานีผมไปฝั่งลูกนิมิตดีกว่า” (หมายเหตุของผู้วิจารณ์ : (๑) น่าสงสัยว่ามีมิตที่โยนระเบิดและยิงปืนไปที่กลุ่มผู้ประท้วงที่ไม่เคยถูกจับได้ อาจเป็นมือที่ ๓ ที่ต้องการโหมไฟ, (๒) ท่านนายภยม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้กล่าวคำพูดเช่นนั้นหรือเปล่า ยืนยันแหล่งข่าวได้หรือไม่) การประท้วงได้ยุติลงเมื่อการเจรจากับตัวแทนของรัฐบาลที่น่าพอใจแก่ผู้ประท้วง แต่หลังจากนั้นก็ยังมีเหตุร้ายเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ผู้เรียบเรียงเขียนหยอดท้ายกรอบว่า **“อำนาจมืด อิทธิพลเถื่อน (ของรัฐบาล?) ที่ข่มเหงรังแกชาวบ้าน ทำให้ปัญหาในภาคใต้ไม่เคยมอดดับ และพร้อมที่จะปะทุขึ้นมาได้อีกทุกเมื่อ...!**

การประท้วงฮิญาบ : กรณีนักศึกษาวิทยาลัยครูยะลา จุดประสงค์ของการประท้วงเพื่อสนับสนุนการแต่งกายของนักศึกษาหญิงมุสลิมตามบัญญัติอิสลามสากลที่เรียกว่า “ฮิญาบ” ซึ่งขัดกับเครื่องแบบของสถานศึกษาโดยชุมนุมกันที่หน้ามัสยิดกลางยะลาตั้งแต่วันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๑ เป็นเวลา ๑ สัปดาห์ ในที่สุดรัฐบาลก็ยอมอนุโลมให้แก่ไชระเบียบนี้ ซึ่งผู้วิจารณ์เห็นด้วยว่าเป็นการกระทำที่ถูกต้อง แม้ว่าฝ่ายรัฐจะเคยทำผิดหรือพลาดไปที่ไปวางกฎระเบียบขัดต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญด้วยสิทธิ

ในการนับถือและปฏิบัติตามบัญญัติแห่งศาสนา

บทที่ ๔ ไครจุดไฟได้

ผู้เรียบเรียงบทนี้คือ **สุภลักษณ์ กายจนขุนดี** เขียนคำนำที่บาดใจชาวมุสลิมเพิ่มขึ้น โดยผู้เรียบเรียงนำข้อความที่กล่าวแล้วในบทต้น ๆ มาเน้นเป็นจุดเด่นถึงสาเหตุที่ทำให้คนมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่พอใจในการปกครองของรัฐบาล จึงเกิดขบวนการ Barisan Revolusi Nasional (BRN) และอีกหลายองค์กรที่ใช้ความรุนแรง (ฆาตกรรม ระเบิด เผาโรงเรียน ฯลฯ) และสร้างเหตุร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ตลอดมาจนถึงปัจจุบัน แต่ก็มีกรกล่าวหาว่าเป็นการจัดฉากของทางการ

ในท่อนท้ายของคำนำ ผู้เรียบเรียงได้กล่าวย้ำที่อาจไม่ตั้งใจ ชี้แนะให้ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยตื่นตัวสร้างสถานการณ์ให้รุนแรงซับซ้อนยิ่งขึ้น โดยการแยกตัวออกไปอยู่ในโลกมุสลิม

กรอบย่อยในบทนี้ได้แก่ **ภูมิทัศน์ใหม่ของสถานการณ์ภาคใต้ ขบวนการแบ่งแยกดินแดน ขบวนการก่อการร้ายข้ามชาติ และปัจจัยทางศาสนา ผลประโยชน์ท้องถิ่น และไฟใต้ยังไม่มอด** เท่าที่อ่านวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ และข้อสรุปที่ผู้เรียบเรียงได้ประมวลเหตุการณ์ต่าง ๆ ในภาคใต้ที่ปะทุขึ้นตั้งแต่ต้น พ.ศ. ๒๕๔๗ เริ่มจากการปล้นค่ายกรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ที่ตำบลมะรือโบออก

อำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส เมื่อวันที่ ๔ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๗ สังกัดทหารในกองพันพัฒนาที่ ๔ ยศจำสิบเอก ๔ นาย และได้อาวุธไปเป็นจำนวนมาก รวมถึงการเผาโรงเรียนและการวางระเบิด จนถึงเหตุการณ์รุนแรงในวันที่ ๒๘ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๘ ที่กลุ่มบุคคลจำนวนมากบุกเข้าโจมตีฐานที่มั่นและป้อมค่ายของฝ่ายกำลังรัฐบาล ๑๑ จุดใน ๑๐ อำเภอของ ๓ จังหวัดภาคใต้ คือปัตตานี ยะลา และสงขลา ทำให้มีการสูญเสียชีวิตและบาดเจ็บจำนวนมากทั้ง ๒ ฝ่าย เหตุการณ์ที่สำคัญคือการต่อสู้กันที่มีสยิดกรือเซะ จังหวัดปัตตานี ซึ่งฝ่ายปกครองถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าเจ้าหน้าที่กระทำเกินกว่าเหตุ และจากนั้นก็มียุทธการที่ย่อยรายวันเรื่อยมา ปริศนาที่คาใจจากความสงสัยในรูปแบบปฏิบัติการหลายครั้ง ประกอบกับหลักฐานที่อ่อน จับผู้กระทำผิดไม่ได้ ได้ทำให้คิดว่าปฏิบัติการเหล่านั้นน่าจะเกินความสามารถของกลุ่มคนร้ายในภาคใต้ที่จะกระทำได้ ผู้เรียบเรียงได้ตั้งคำถามจากความกังขาว่าเหตุการณ์ที่ก่อขึ้นเป็นฝีมือใคร ทำเพื่อจุดประสงค์อันใด

หลักฐานด้าน**ขบวนการก่อการร้ายข้ามชาติ** ที่เป็นข่าวประปรายมีหลักฐานอ่อน ไม่สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับกลุ่มเครือข่ายก่อการร้ายสากล ผู้เรียบเรียงได้ตั้งข้อสังเกตของการจับกุมสมาชิกขององค์กรก่อการร้ายสากลในกรุงเทพฯ เมื่อวันที่ ๑๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ ว่าเป็นเพียง

การแสดงอวดให้สหรัฐอเมริกา เห็นว่าไทยเอาจริงจึงกับการปราบปรามการก่อการร้าย เพราะเป็นช่วงที่นายกรัฐมนตรีไทยเดินทางไปเยือนสหรัฐอเมริกาพอดี

ในด้าน**ผลประโยชน์ท้องถิ่น** ผู้เรียบเรียงอ้างนักวิเคราะห์นิรนามกล่าวว่า การยุบศูนย์อำนวยการบริหารภาคใต้ (ศอ.บต.) เป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้การรักษาความสงบและความสมานฉันท์ระหว่างเจ้าหน้าที่กับประชาชนในพื้นที่ย่อหย่อนลงไป และเป็นการกระทำเพื่อตัดโครงสร้างที่สัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับพรรคการเมืองอื่น

เมื่อ**ไฟใต้ยังไม่มอด** ในวันนี้ “แม้ว่าเสียงปืนที่เคยดังกึกก้องใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้จะเบาบางลงไปภายหลังเหตุการณ์ล้อมปราบที่มัสยิดกรือเซะแล้วก็ตาม แต่นั่นย่อมมิได้หมายความว่าสถานการณ์ชายแดนภาคใต้จะสงบราบคาบ ราบใดที่เงื่อนไขของสงครามและความขัดแย้งยังดำรงอยู่ และนั่นเท่ากับเป็น**เชื้อไฟที่ยังไม่มอด** และพร้อมที่จะลุกโชนขึ้นมาอีก...! รอเพียงแต่ลมที่จะ**โหมกระพือ**เท่านั้น !!” (ผู้เรียบเรียง หน้า ๑๒๒). ผู้วิจารณ์ได้รับความรู้สึกจากข้อความในย่อหน้าข้างต้นของสุภลักษณ์ กาญจนขุนดี ว่าไฟใต้ยังคงคุกรุ่นอยู่ และคอยโอกาสที่จะได้รับการโหมกระพือให้ลุกโชนขึ้นมาอีก

บทที่ ๕ ได้สันติสุข

ผู้เรียบเรียงมีความมั่นใจว่าหากได้ศึกษารากเหง้าของปัญหาการขัด

แย้ง จะทำให้สังคมไทยพบทางออกในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติได้ จึงนำบทความข้อเสนอในการแก้ปัญหาความขัดแย้งในภาคใต้ของนักคิด ประเวศ วะสี และของ ชีรยุทธ บุญมี มาเสนอไว้ในบทนี้ เจ้าของบทความทั้ง ๒ ท่านเป็นปราชญ์นักคิดที่มีอุดมการณ์แน่วแน่สูงส่ง แต่ข้อคิดข้อเสนอของท่านอาจจะยังไม่เหมาะที่จะดำเนินการได้ในสภาพบรรยากาศและสถานการณ์ปัจจุบัน เช่นเดียวกับ**คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๖๘/๒๕๕๗ เรื่องนโยบายเสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้**

ภาคผนวก

คอดลิน อันวาร ได้เขียนบทส่งท้ายในหัวข้อที่น่าสนใจมาก คือเรื่อง “จิตวิญญาณแห่งประวัติศาสตร์” กับ “ตำนานการต่อสู้ที่กรือเซะ”

จิตวิญญาณแห่งประวัติศาสตร์ เป็นชื่อหัวข้อที่ดึงดูดความสนใจผู้ที่เชื่อเรื่องจิตวิญญาณ เนื้อหาที่นำมากล่าวเน้นภายในหัวข้อนี้ จึงเข้าข่ายกระตุ้นจิตวิญญาณให้เพิ่มเชื้อโหมกระพือไฟใต้ให้รุนแรงมากขึ้น การยกตัวอย่างศรัทธาในศาสนาอิสลามของชาวมุสลิม และการเคลื่อนไหวจากความเจ็บแค้นของชาวมุสลิมต่อการปฏิบัติต่อชาวมุสลิม เช่น การจับกุมสมาชิกผู้ก่อการร้ายชาวมุสลิมในสิงคโปร์ อินโดนีเซีย มาเลเซีย และไทย สหรัฐอเมริกาทำสงครามโค่นล้มรัฐบาลตอลิบาน สหรัฐอเมริกาทำสงครามยึดครองอิรัก (ไทยส่งทหารไป

ช่วย) ซึ่งผู้เรียบเรียงมีความประทับใจว่าเป็นกลยุทธ์กระตุ้นจิตวิญญาณชาวมุสลิมให้ก่อตั้งขบวนการเคลื่อนไหวเพื่ออุดมการณ์แยกเป็นเอกเทศเป็นโลกมุสลิม ดังเช่นการกระทำของกลุ่มมุสลิมทางภาคใต้ของไทยและฟิลิปปินส์

ในหัวข้อย่อยต่าง ๆ (ชนเชื้อสายมลายู ใครคือชนเชื้อชาติมลายู มลายูใหม่ อิสลามเข้าสู่ปัตตานี อิทธิพลของอิสลามในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กำเนิดเครือข่ายนักปราชญ์แห่งโลกมลายู และเรื่องของปอเนาะ) ที่ผู้เรียบเรียงจัดนำมากล่าวขยายความก็ล้วนแล้วแต่เป็นการกระตุ้นจิตวิญญาณชาวมุสลิมเพื่อชาตินิยมโดยอาศัยศาสนาเป็นสื่อ เช่น ในกรอบ **ตำนานการต่อสู้ที่กรือเซะ** เป็นการนำประวัติของมัสยิดกรือเซะมาเสนอ แถมด้วยตำนานมัสยิดกรือเซะไม่ได้ถูกฟ้าผ่า แต่นักประวัติศาสตร์ชาวมุสลิมอ้างว่าถูกเผาทำลายในสงครามกับกรุงรัตนโกสินทร์ ใน พ.ศ. ๒๓๒๙ ในต้นรัชกาลที่ ๑ ซึ่งได้ทำการกวาดต้อนชาวมุสลิมไปเป็นเชลยราว ๔,๐๐๐ คน พร้อมกับนำปืนใหญ่ศรีปาดานี้ไปไว้ที่กรุงเทพฯ ผู้เรียบเรียงได้ต่อย้ำทิ้งท้ายว่า **วันนี้...ถึงแม้ว่ามัสยิดกรือเซะจะได้รับการชะล้างคราบเลือดคราบน้ำตาลและลปรอยกระสุนออกไป**

ได้แล้วก็ตาม แต่ไม่มีใครที่จะสามารถลบล้างประวัติศาสตร์และคราบโคลนแห่งการต่อสู้ที่ยาวนานของมัสยิดกรือเซะออกไปได้...! ไฟใต้ที่กำลังมอดลง จึงอาจถูกโหมให้ลุกฮือขึ้นอีกจากสำนวนต่อกย้ำของผู้เรียบเรียงก็เป็นไปได้

ท้ายบทเป็น **คำอธิบายทางศาสนาอิสลาม** ซึ่งเป็นเรื่องโดยตรงทางศาสนาจึงไม่ขอนำมาวิจารณ์

สรุป

หนังสือ “ไฟใต้ ใครจุด ?” เรียบเรียงโดย คอยลิน อันวาร์ และ สุภลักษณ์ กาญจนขุนดี เป็นเอกสารในรูปแบบประมวลเหตุการณ์ความขัดแย้งระหว่างฝ่ายปกครองกับประชาชนในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย (หรือสยามในอดีต) จากข้อมูลในหนังสือ จุดเริ่มต้นของความบาดหมางกินใจเกิดขึ้นเมื่อพระยาดานีศรีสุลต่านมูฏอฟาร์ ชาร์ ผู้ครองนครรัฐปัตตานีดารุสสลาม (ขึ้นดำรงตำแหน่ง พ.ศ. ๒๐๗๓) ยกทัพเรือ ๒๐๐ ลำขึ้นไปกรุงศรีอยุธยาในรัชสมัยสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ ทำที่จะช่วยรบกับพม่า แต่ก่อนการกบฏบุกกรุงเข้าไปในพระบรมมหาราชวัง หลังจากนั้นก็มี ความ

ไม่สงบเกิดขึ้นเป็นระยะในพื้นที่ ๓ จังหวัดภาคใต้ในระดับความรุนแรงต่าง ๆ โดยมูลเหตุทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม และภาษาที่แตกต่าง ประกอบกับนโยบายของฝ่ายปกครองที่แข็งกร้าว และการกดขี่ข่มเหงชาวมุสลิมในพื้นที่ เป็นผลให้ความบาดหมางขัดแย้งคุกรุ่นอยู่ตลอดเวลา แต่เหตุการณ์ที่ร้ายแรงจนได้รับสมญาว่าเป็น **ไฟใต้** ก็เมื่อมีการปล้นค่ายทหารที่จังหวัดนราธิวาสเมื่อวันที่ ๔ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๗ และมีการก่อความไม่สงบต่อเนื่องเรื่อยมา จนถึงเหตุการณ์สำคัญที่มีมัสยิดกรือเซะจังหวัดปัตตานี เมื่อวันที่ ๒๘ เมษายน ปีเดียวกัน

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจารณ์ไม่ได้ปักใจเชื่อในหลักฐานที่อ้างในหนังสือเล่มนี้ทั้งหมด เพราะเป็นการเสนอข้อมูลแต่ฝ่ายเดียว ซึ่งอาจเกิดจากความฝังใจในจิตวิญญาณต้องการโหม**ไฟใต้**ให้มีความรุนแรงบรรลุเป้าหมายในอุดมการณ์

ข้อสังเกต : ผู้เรียบเรียง (คอยลิน อันวาร์ และ สุภลักษณ์ กาญจนขุนดี) ไม่ได้ลงความเห็นสรุปว่า**ใครเป็นผู้จุดไฟใต้** ผู้วิจารณ์ขอวินิจฉัยว่าฝ่ายใต้เป็นผู้จุด และทั้ง ๒ ฝ่ายคอยเติมเชื้อให้คุกรุ่น จนกระทั่งฝ่ายใต้โหมให้รุนแรงมากขึ้น

Abstract THE SOUTHERN FIRE : WHO LIT IT ? WHO STOKES IT ?**Somboon Suksamran***Fellow of the Academy of Moral and Political Science, The Royal Institute, Thailand***Somchai Bovornkitti***Fellow of the Academy of Science, The Royal Institute, Thailand***Chamriang Chantaraprabha***Division of Moral and Political Science, The Royal Institute, Thailand*

A commercial book, entitled "The Southern Fire : Who Lit It ?" which was written by Koylin Anwar and Suphalakse Karnchanakhundee, came on the market in May 2004 not long after the shocking surprise attack on an army barracks in Yala Province in southern Thailand.

This interesting book contains descriptions of historical events of past conflicts between the authorities and some Muslim people in the southern provinces of Thailand, formerly called Pattani State or Pattani Darusslam. Attentive readers of the book would sense that the writing is provocative. On the other hand, the reviewers, after having read the book with particular care, followed the book's argument that the initial conflict could be traced back to the Ayutthaya Period during the reign of Somdej Phra Maha Chakrapat. At that time, the book points out His Highness Sultan Mutorphar Char of Pattani State sailed 200 warships to Ayutthaya in support of the fight against the Burmese; however, his forces made an unsuccessful attempt to attack a weakened Ayutthaya instead. Following this untoward event, unrest occurred periodically in the South provoked mostly by Muslims, according to the book, owing to reasons of racial, cultural and language incompatibilities in tandem with the accusation that the authorities had cruelly treated the local residents.

However, the reviewers are somewhat skeptical about the conclusions of this book despite its painstaking detail. It may not present the whole truth; instead it may have the cryptic intention of provoking hard feelings among Muslims by presenting unconfirmed, one-sided stories.

Key words : southern unrest, southern fire

